

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Legfelsőbb Bíróság, mint felülvizsgálati bíróság a dr.Varga István ügyvéd által képviselt felperesnek dr.Borza János ügyvéd által képviselt alperes ellen kártérítés iránt a Fejér Megyei Bíróságon 17.G.40.064/2004. számon indult és a Fővárosi Ítéltábla 2008. június 10-én kelt 10.Gf.40.141/2008/6. számú ítéletével jogerősen befejezett perében a jogerős ítélet ellen a dr.Mező Béla ügyvéd által a felülvizsgálati eljárás során képviselt alperes felülvizsgálati kérelme folytán - nyilvános tárgyaláson - meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Legfelsőbb Bíróság, mint felülvizsgálati bíróság a Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.141/2008/6. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 300.000,- (Háromszázezer) Ft Áfá-t is magában foglaló felülvizsgálati eljárási perköltséget és az államnak, külön felhívásra 900.000,- (Kilencszázezer) Ft felülvizsgálati eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A két tagból álló felperesi betéti társaságnak 1991. júniusi alapítása óta az alperes volt az üzletvezetésre jogosult beltagja.

A felperes, az illetékes hatóság 1999. április 22-én kelt 45.592/1999. számú engedélye alapján szárított szarvasmarha trágya forgalomba hozatalával foglalkozott. Az alapanyagot az E. A. R.-től szerezte be. Az eladóval kötött megállapodás szerint a felperes, mint vevő olyan, szarvasmarha karámból származó trágya átvételét vállalta, amely legfeljebb 50% nedvességtartalmú. A szerződő felek között kialakult gyakorlat szerint, az ennél nedvesebb trágya átvételekor a felperes súlyengedményt kapott. Az ilyen eseteket a

2001. augusztus 3-án, november 20-án és 2002. június 6-án kelt jegyzőkönyvben is rögzítették a szerződő felek.

A felperes évente három alkalommal: április végén - május elején, június végén - július elején, szeptember végén - október elején szállította el az eladótól a feldolgozásra, illetve továbbértékesítésre szánt trágyát. Azt szárította, darabolta, majd különböző űrtartalmú zsákokba töltve külföldön és belföldön értékesítette.

A felperesi társaság kültagja a feldolgozást irányította, az alperes a feldolgozott trágya értékesítését végezte.

A felperes számla ellenében vette át a feldolgozásra szánt trágyát. Azt követően azonban pontos kimutatás, leltár nem készült a telephelyén lévő feldolgozatlan, illetve feldolgozott, de még nem értékesített anyagról. A kültag maga számára nyilvántartást vezetett. Annak alapján arra következtetett, hogy az alperes a feldolgozott trágya egy részét számla nélkül értékesíti, a teljes árbevétellel a felperesnek nem számol el. A feljelentése folytán indult büntető eljárás során a bíróság az alperest bűnösnek találta egy rendbeli adócsalás vétségében, egy rendbeli számvitel rendjének megsértése vétségében, és ezért őt megrovásban részesítette. A büntető bíróság azt állapította meg, hogy az alperes 663.215,-Ft trágya értékesítésről fiktív számlát állított ki, továbbá, hogy leltár hiányában a felperes könyvvezetése nem volt alkalmas arra, hogy az alperes által elkészített éves beszámolóban foglaltak helytállóságát igazolja. A bíróság ugyanakkor bizonyítottság hiányában kétrendbeli folytatólagosan elkövetett adócsalás, illetve három rendbeli adócsalás büntettének vádjá alól, bizonyítottság hiányában, az alperest felmentette.

A 2004. április 28-án tartott tagok gyűlésén a kültag az alperes elleni kártérítési per megindításáról szóló határozat meghozatalát kezdeményezte. Végül az ilyen tartalmú határozat elfogadásának hiánya miatt, 2004. május 18-án, a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXIV.tv. (a továbbiakban: 1997. évi Gt.) 51.§ /5/ bekezdésében foglaltak alapján a felperes nevében keresetet terjesztett elő az alperessel szemben. Kérte őt kötelezni 40.974.000,-Ft, és az általa részletezettek szerinti részösszegek után járó törvényes késedelmi kamatok megfizetésére. Állította, hogy az alperes azzal a magatartásával, hogy a mérlegbeszámolóban nem a tényleges bevételt tüntette fel, a felperesnek kárt okozott. 1999-2002. között, évenkénti bontásban kimutatta, hogy a feldolgozott szarvasmarha trágya mennyiségének, a 20%-os feldolgozási veszteségnek és a kész termékeknek 20 kg-os zsákokba történő csomagolásának figyelembevételével, a mérlegben szereplő árbevétellel szemben, milyen mértékű tényleges árbevételre kellett

volna a felperesnek szert tennie. Keresetének összecszerűségét a hiányzó különbözetek összegében jelölte meg.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Tagadta annak jogalapját, a Ptk.339.§ /1/ bekezdésében írt együttes feltételek megléte hiányára hivatkozással. Vitatta az összecszerűséget is. Állította, hogy a feldolgozásra átvett szarvasmarha trágya szállítmányok nedvességtartalma különböző volt. Azok súlya, utólag, kétséget kizáróan nem állapítható meg. Hivatkozott arra is, hogy a feldolgozott trágyát eltérő úrtartalmú zsákokba csomagolták. A nedvességtartalom ismeretének hiánya miatt, a csomagolásra került trágya súlya sem állapítható meg. Előadta azt is, hogy az év végi leltározás elmaradására tekintettel a beszállított nyersanyag és az előállított késztermék mennyisége sem vethető össze. Mindezekből következően, nem bizonyított az éves beszámoló mérlegben feltüntetett árbevétel meghaladó értékesítés. Utalt arra is, hogy az árbevétel eltitkolását a büntető eljárás adatai és megállapításai sem igazolták.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy 30 napon belül fizessen meg a felperesnek 15.000.000,-Ft-ot és ennek 2002. január 1-jétől a kifizetésig járó törvényes kamatait, a per költségeit. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A pervesztesség-pernyertesség arányában rendelkezett a felperes által le nem rótt kereseti illeték megfizetésének felperes, illetve alperes terhére eső kötelezettségről is.

Az elsőfokú bíróság indokolása szerint: az 1997. évi Gt.51.§ /5/ bekezdésében foglaltak alapján, a kültag által, a felperes nevében előterjesztett kereset benyújtásának jogszabályban előírt feltételei fennálltak. Az alperes felelősségét a vezető tisztségviselők kártérítési felelősségére irányadó, 1997. évi Gt.29.§ /1/ bekezdésében írtak szerint, a Ptk.339.§ /1/ bekezdése alapján vizsgálta. A Pp.4.§ /2/ bekezdésében foglaltakra utalással hangsúlyozta, hogy az alperes ellen indult büntető eljárásban hozott jogerős felmentő ítélet, a kártérítési felelősség együttes feltételeinek fennállása vizsgálatát nem akadályozta.

A peres eljárás során beszerzett szakértői véleményekben foglaltak alapján, a felperes által megjelölt 20%-os feldolgozási veszteséget bizonyítottan fogadta el. A feldolgozandó trágya mennyiségének ismeretében következtetett a feldolgozott trágya mennyiségére. Nyilvántartás hiányában azonban, utólag, már nem tartotta megállapíthatónak a feldolgozott trágya csomagolására felhasznált zsákok számát, illetve az azokba tölthető trágya súlyát. A Ptk.359.§ /1/ bekezdésének alkalmazásával a kár mértékének pontos kiszámíthatósága hiányára tekintettel a rendelkezésre álló adatok és körülmények mérlegelésével, 15.000.000,-Ft megfizetését tartotta

alkalmasnak a felperes teljes anyagi kárpótlására, általános kártérítés címén.

Hangsúlyozta: az alperes helytállási kötelezettségét azért állapította meg, mert a lefolytatott bizonyítási eljárás adatai alapján arra következtetett, hogy a feldolgozott szarvasmarha trágya értékesítésének irányítása, lebonyolítása, a felperes pénzügyeinek kezelése, a társaság könyvelésének biztosítása az ő kötelezettsége volt.

Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben kizárólag az alperes nyújtott be fellebbezést. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyta. Kötelezte az alperest a másodfokú perköltség megtérítésére.

Határozatának indokolása szerint, érdemben nem volt megalapozott a fellebbezés. Álláspontja az volt, hogy az elsőfokú bíróság eljárási szabálysértés nélkül, a tényállást túlnyomórészt feltárta, döntően helytálló volt jogi következtetése is.

A másodfokú bíróság egyetértett azzal az elsőfokú bírósági állásponttal, hogy a kereset benyújtásának feltételei, az 1997. évi Gt. 51.§ /5/ bekezdésében foglaltak szerint, fennálltak.

Azzal is egyetértett, hogy a jogerős büntető ítéletben foglaltak ellenére, a Pp.4.§ /2/ bekezdésében írtak alapján, nem volt akadálya az alperesi kártérítési felelősség vizsgálatának. Rámutatott, hogy kizárólag a bűnösség kérdésében nem volt mód a büntető bíróságtól eltérő álláspont kialakítására.

A fellebbezésben foglaltakra tekintettel a másodfokú bíróság hangsúlyozta azt is, hogy a Pp.3.§ /3/ bekezdésében írt kitanítási kötelezettségének is maradéktalanul eleget tett és a bizonyítási terhet is helyesen telepítette az elsőfokú bíróság.

Egyetértett abban is, hogy az alperes kártérítési felelősségének jogalapja bizonyított volt. Kizárólag a kereset összecszerűsége tekintetében volt az elsőfokú bíróságtól eltérő álláspontja. A Ptk.359.§ /1/ bekezdésének alkalmazására nem észlelt ugyanis okot adó körülményt. Véleménye szerint nemcsak a kár bekövetkezte, hanem annak pontos mértéke is megállapítható volt. Rámutatott, hogy a felperes kára a tényleges és a mérlegben kimutatott árbevétel különbözete, azaz a könyvekben nem szereplő, be nem folyt árbevétel.

A másodfokú bíróság hangsúlyozta: e különbözet kiszámításához szükséges adatok rendelkezésre álltak, illetve kikövetkeztethetők. Ismert a feldolgozásra kerülő mennyiség a feldolgozási veszteség, a

késztermék, azaz a feldolgozási veszteséggel csökkentett, feldolgozott trágya mennyisége, és az értékesítési ár is. Az alperes a keresettel érintett években történt vásárlásokat nem vitatta. Nem vitatta továbbá a felperes által megjelölt, feldolgozott mennyiséget sem. A felperesnek erre vonatkozó állításával szemben, a mennyiség esetleges vitatása esetén, az általa állított mennyiséget különben is bizonyítania kellett volna. A leltározás és a készletnyilvántartás hiánya ugyanis a terhére róható. Utalt arra is a másodfokú bíróság, hogy jogerős büntető ítélet is megállapította a számviteli rend alperes általi megsértését.

A másodfokú bíróság, a veszteség mértékének 20%-ban történő megállapításával is egyetértett a beszerzett szakértői véleményekben kifejtettek alapján. A büntető eljárás során rögzített alperesi vallomásból következtetett arra, hogy a feldolgozott és értékesítésre szánt szarvasmarha trágyát 10 literes és 60 literes zsákokba töltötték. A felperes a nagy zsákok alapul vételével számolt. A szakértők számításai szerint a 60 literes zsákokat 50 literig lehetett megtölteni. A késztermék literenkénti átlagsúlya 0,38 kilogramm volt. Az éves késztermék teljes súlyának fajsúllyal történő elosztásával, kiszámolható volt, annak liternyi mennyisége. Az 50 liternyi késztermék alperes által nem vitatott, felperes által megjelölt árából következtetni lehetett 1 liter késztermék árára. Ezt az árat az adott évben becsomagolt teljes liternyi mennyiséggel beszorozva, a másodfokú bíróság a tényleges árbevételt meghatározta. Számításai szerint 1999-ben 24.345.763,-Ft helyett 16.852.000,-Ft, 2000-ben 27.324.614,-Ft helyett 20.186.000,-Ft, 2001-ben 20.624.842,-Ft helyett 12.150.000,-Ft, 2002-ben 26.839.578,-Ft helyett 14.885.000,-Ft árbevétel folyt be a felpereshez. Az így adódó különbözetekek összege, 35.061.297,-Ft, amely meghaladja az elsőfokú bíróság által általános kártérítésként megítélt összeget. A fellebbezés korlátai miatt azonban ezt figyelembe venni nem tudta, így a támadott határozatot, részben eltérő indokolással, helybenhagyta.

Az alperes a jogerős ítélettel szemben benyújtott felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen kérte annak hatályon kívül helyezését az elsőfokú bíróság ítéletére kiterjedően és a per megszüntetését. Másodlagosan indítványozta a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását, és a kereset elutasítását. Hivatkozott a Pp.22.§-ának, 23.§-ának, 28.§-ának, illetve 349.§-ának és 349/B.§-ának megsértésére. Előadta, hogy az alperes a felperesi társaság képviselői tisztségét munkaviszonyban látta el. A perbeli jogvita elbírálására ezért, a lakóhelye szerint illetékes Munkaügyi Bíróságnak lett volna hatásköre. Mind az elsőfokú bíróságnak, mind a másodfokú bíróságnak a hatáskör hiányát hivatalból észlelnie kellett volna.

Az alperes hivatkozott még a Ptk.339.§ /1/ bekezdésének megsértésére is. Állította, hogy a Pp.164.§-ának a bizonyítási teherre vonatkozó szabályait megsértve állapították meg az eljáró bíróságok a tényállást. Álláspontjukkal ellentétben, a Ptk.339.§ /1/ bekezdésében írt, a kártérítési felelősség alapjául szolgáló együttes jogszabályi feltételek fennállását a felperes nem bizonyította. Nincs bizonyíték ugyanis arra, hogy az alperes a maga javára értékesítette a felperes által forgalmazott termékeket. Állította, hogy az árbevétel csökkenése az export rendelés csökkenésére és a kültag felróható magatartására vezethető vissza. Utalt arra, hogy a társaságnak jelentős készletei halmozódtak fel, az a csökkenő árbevétel ellenére nem veszteséges. Hangsúlyozta, hogy az eljáró bíróságok a tényállást nem, illetve helytelenül, a Pp.4.§-ában írtakat megsértve, a büntető eljárás adataival ellentétesen tárták fel. Sérelmezte, hogy a Pp.3.§, 4.§ és 5.§-ában foglaltakkal szemben, az alperesnek a szarvasmarha trágya nedvesség tartalmára vonatkozó, a perben eljáró szakértők megállapításával ellentétes bizonyítékait az eljáró bíróságok figyelmen kívül hagyták, az ellentmondások kiküszöbölése érdekében további bizonyítás lefolytatását mellőzték.

Az alperes az 1997. évi Gt. 51.§ /3/ bekezdésének megsértésére is hivatkozott. Álláspontja az volt, hogy az 1997. évi Gt.51.§ /5/ bekezdése alapján kezdeményezett perindítást meg kellett volna előznie, a vitatott árbevétel könyvvizsgáló általi vizsgálatának elrendelését tartalmazó, határozathozatali indítvány, legfőbb szerv részére történő előterjesztésének.

Az alperes ezen túlmenően vitatta azt is, hogy az általános kártérítés feltételei fennálltak.

A felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban fenntartását indítványozta. Előadta, hogy az alperes a felülvizsgálati eljárásban új tényként már nem hivatkozhat arra, hogy a képviselői tisztségét munkaviszonyban látta el. A felperes tagadta egyébként ezen állítás valóságtartalmát. Vitatta az alperes által megjelölt eljárási és anyagi jogszabálysértéseket, továbbá, hogy a per megindítását megelőzően az árbevétel vizsgálatára könyvvizsgálói vizsgálatot kellett volna kezdeményezni.

A Legfelsőbb Bíróság a Pp.275.§ /2/ bekezdése alapján a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta. Megállapította, hogy a támadott határozat az alábbiakra tekintettel nem jogszabálysértő.

A Legfelsőbb Bíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy a jogerős ítélet meghozatalát megelőző eljárás során merült-e fel adat arra vonatkozóan, hogy az alperes a felperes társaság képviselői

tisztségét munkaviszonyban látta el, és emiatt a perbeli jogvitát munkaügyi jogvitának kell tekinteni.

A rendelkezésre álló iratokból megállapítható, hogy a felperes kéttagú társaság volt. Egyedüli beltagja és üzletvezetésre, képviselőre jogosult tagja az alperes volt. A megelőző peres eljárás során egyetlen alkalommal sem hivatkozott arra, hogy a tisztségét munkaviszony keretében látja el. Rámutat a Legfelsőbb Bíróság arra, hogy a perbeli jogvita elbírálása során irányadó 3/2003.PJE. határozatában úgy foglalt állást, hogy a betéti társaság nem létesíthet munkaviszonyt az üzletvezetésre egyedül jogosult egyedüli beltagjával. A peres felek erre vonatkozó hivatkozásának hiányában ezért a perben eljáró bíróságok a Pp.28.§-ában foglaltaknak megfelelően, figyelemmel a Pp.22.§ /2/ bekezdésére, 349.§-ára, 349/B.§-ára, a 23.§ /1/ bekezdés a) pontjára helyesen állapították meg azt, hogy az első fokon eljáró megyei bíróságnak a jogvita elbírálására fennállott a hatásköre. Az alperes egyébként az általa állított, és nem bizonyított új tényre a felülvizsgálati eljárásban eredményesen már nem is hivatkozhatott.

A Legfelsőbb Bíróság érdemben azt vizsgálta, hogy az 1997. évi Gt.29.§ /1/ bekezdése alapján alkalmazandó Ptk.339.§-a értelmében, a felperes betéti társaság vezető tisztségviselőjének, az alperesnek, a kártérítési felelőssége fennáll-e.

A felülvizsgálati kérelemben kifejtettekkel ellentétben, a Legfelsőbb Bíróság úgy ítélte, hogy az eljáró bíróságok, a Ptk.339.§ /1/ bekezdésében foglaltaknak megfelelően, helytállóan állapították meg, a Pp.164.§ /1/ bekezdésében, a bizonyítási teherre vonatkozó eljárási szabályra is figyelemmel, hogy a kártérítési felelősség megállapításához szükséges, együttes feltételek fennállása bizonyítást nyert. Az alperes a büntető bíróság által is megállapított, a számvitel rendjének megsértése vétsége elkövetésével, az év végi leltárok megtartásának elmulasztásával, a felperes könyvelésének alapjául szolgáló bizonylatok, számlák kiállítására és kezelésére vonatkozó kötelezettségének megszegésével, a pontatlan könyvvezetéssel olyan jogellenes magatartást tanúsított, amellyel okozati összefüggésben a felperesnek kára keletkezett. E kár, amint arra a másodfokú bíróság rámutatott, a feldolgozott áru tényleges árbevétele és a felperes éves beszámolóiban kimutatott árbevétel különbözete. Az alperes álláspontjával ellentétben, a beszerzett szakértői véleményekből aggálytalanul megállapítható volt a feldolgozásra került trágya átlagos nedvességtartalma. Annak alapján kiszámítható volt a feldolgozási veszteség, illetve a feldolgozott, értékesíthető késztermék mennyisége. Az alperes a másodfokú bíróság számítási módját nem kifogásolta. Kizárólag arra hivatkozott, hogy a Ptk.359.§ /1/ bekezdése alapján az általános kártérítés

feltételeinek fennállását vitatja. A másodfokú bíróság azonban maga sem tartotta indokoltnak az említett jogszabály alkalmazását. A rendelkezésre álló bizonyítékok okszerű mérlegelésével, az alperes által a felperesnek okozott tényleges kárt állapította meg.

Utal arra a Legfelsőbb Bíróság, hogy a szakértői véleményeken alapuló kár összegére vonatkozó megállapításokkal szemben, a társaság nyilvántartásainak az alperest terhelő nem megfelelő vezetése, a feldolgozott, és a feldolgozatlan árukészlet leltározásának hiánya miatt, az alperesnek kellett volna a számításokkal ellentétes állításait, a kár bekövetkeztének hiányát bizonyítani. Utal arra is a Legfelsőbb Bíróság, hogy az alperes állításával ellentétben, dr.D. B. igazságügyi szakértő 40. sorszám alatti kiegészítő véleményéből, illetve H. A. szakértői véleményéből kitűnik, hogy az éghajlati sajátosságokra is figyelemmel, a beszerzett és feldolgozásra került szarvasmarha trágya nedvességtartalmára, utólagos mintavétel és mérések alapján is megalapozottan következtetni lehet. Az alperesnek ezért a nedvességtartalom hiányára is visszavezethető, a kár bizonyítatlanságára vonatkozó álláspontja, erre az érvelésre alapítva sem volt figyelembe vehető.

A Legfelsőbb Bíróság rámutat arra is, hogy az 1997. évi Gt. 51.§ /5/ bekezdése alapján előterjesztendő kereset benyújtásának nem feltétele a kár előzetes megállapítására könyvvizsgálói vizsgálat kezdeményezése, az 1997. évi Gt.51.§ /3/ bekezdése alapján.

A Legfelsőbb Bíróság, mint felülvizsgálati bíróság a kifejtettekre tekintettel, a eljárási szabálysértés nélkül hozott, a jogszabályoknak megfelelő jogerős ítéletet, a Pp.275.§ /3/ bekezdése alapján, hatályában fenntartotta.

Az alperes a Pp.270.§ /1/ bekezdése, illetve 78.§ /1/ bekezdése alapján köteles a felperes jogi képviselőjének munkadíjából álló felülvizsgálati eljárási költséget megtéríteni. Köteles továbbá, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII.tv. (Itv.)59.§ /1/ bekezdése valamint a 6/1986. (VI.26.) IM. rendelet 15.§ /1/ bekezdése szerint a személyes illeték-feljegyzési joga folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket megfizetni.

Budapest, 2009. február hó 23. napján.

Dr. Vezekényi Ursula sk. a tanács elnöke, Dr.Pethőné dr.Kovács Ágnes sk. előadó bíró, Dr. Bodor Mária sk. bíró.

A kiadmány hitelélül:

(.....)
bíróági tisztviselő